

ABSTRACTS

BOILEAU, MARIE-CLAUDE AND WHITLEY, JAMES: Patterns of Production and Consumption of Coarse to Semi-Fine Pottery at Early Iron Age Knossos

This paper presents the results of a large-scale petrological study of Early Iron Age (twelfth–seventh centuries BC) coarse wares from north-central Crete. 210 samples were taken for analysis from six locations at Knossos, representing distinct funerary, domestic, and ritual contexts. The pottery selected represents coarse to semi-fine fabrics and a variety of vessel types and sizes. The bulk (188) of the samples can be divided into seven fabric groups, with 22 loners or pairs. Four of the seven fabric groups exhibit a mineralogy that is consistent with local geology. The functional ceramic range is clearly reflected in the methods of clay preparation: coarse wares, cooking pot wares and fine wares have distinct clay paste technology. Three of the fabric groups, however, appear to be non-local, twelve samples coming from elsewhere in Crete, and twenty-three from elsewhere in the Aegean. Fabric groups 4 and 7 seem to represent a rather specialized local taste for exotic (possibly Cycladic) wares, used primarily for cooking. Overall the picture is one of considerable continuity in patterns of production and consumption from the Bronze Age. The introduction of the red micaceous wares (especially fabric 4) however coincides with a number of other signs of greater external contact in Knossos during the latter part of the ninth century BC. These innovations appear to be related, even if debate continues as to their significance.

Μορφές Παραγωγής και Κατανάλωσης Χονδροειδούς και Μεσαίας Ποιότητας Κεραμικής στην Κνωσό κατά την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου

Το άρθρο παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας μεγάλης κλίμακας πετρολογικής μελέτης της χονδροειδούς κεραμικής της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου (12ος- 7ος αι. π.Χ.) από την βόρεια κεντρική Κρήτη. 210 δείγματα πάθησαν για ανάλυση από έξι θέσεις στην Κνωσό, οι οποίες αντιπροσωπεύουν διακριτά ταφικά, οικιακά και τελετουργικά σύνολα. Η επιλεγμένη κεραμική αντιπροσωπεύει χονδροειδή και μεσαίας ποιότητας αγγεία ποικίλων σχημάτων και διαστάσεων. Ο κύριος όγκος (188) των δειγμάτων μπορεί να διαιρεθεί σε επτά ομάδες σύστασης πηλού, με 22 δείγματα να αποτελούν μοναδικές περιπτώσεις ή ζεύγη. Τέσσερις από τις επτά ομάδες εμφανίζουν ορυκτολογία σύμφωνη με την τοπική γεωλογία. Η ποικιλία της χρηστικής κεραμικής αντανακλάται καθαρά στις μεθόδους προετοιμασίας του πηλού: χονδροειδή αγγεία, μαγειρικά αγγεία και λεπτότεχνα αγγεία δείχνουν διακριτή τεχνολογία πρόσμειξης πηλού. Τρεις από τις ομάδες σύστασης πηλού παρ'όλα αυτά φαίνεται να μην είναι εγχώριες – δώδεκα δείγματα προέρχονται από άλλες περιοχές της Κρήτης, και 23 από άλλες περιοχές του Αιγαίου. Οι ομάδες 4 και 7 φαίνεται να αντιπροσωπεύουν μια ιδιαίτερα εξειδικευμένη τοπική προτίμηση για εξωτικά (ενδεχομένως Κυκλαδικά) αγγεία, τα οποία χρησιμοποιούνταν κυρίως για μαγειρική. Γενικά έχουμε μια εικόνα σημαντικής συνοχής και συνέχειας στις μορφές παραγωγής και κατανάλωσης από την Εποχή του Χαλκού στην Εποχή του Σιδήρου. Η εμφάνιση και εισαγωγή αγγείων κοκκινωπού πηλού με μαρμαρυγία (ειδικά η ομάδα 4) συμπίπτει με έναν αριθμό άλλων στοιχείων που δείχνουν εκτενέστερες εξωτερικές επαφές της Κνωσού κατά τα τελευταία χρόνια του 9ου αιώνα π.Χ. Αυτές οι καινοτομίες φαίνεται να συσχετίζονται, αν και η συζήτηση αναφορικά με τη σημασία τους συνεχίζεται.

CADOGAN, GERALD AND CHANIOTIS, ANGELOS: Inscriptions from Crete

This article presents some unpublished inscriptions from excavations of the British School on Crete: a law or decree of the Classical period from Knossos, which possibly refers to pastoral activities; a Hellenistic boundary stone of a sanctuary of Hermes and Aphrodite from Myrtos-Pyrgos; and four graffiti on clay cups of late Hellenistic date, also from Myrtos-Pyrgos. These items are presently in the Stratigraphical Museum at Knossos.

Επιγραφές από την Κρήτη

Σε αυτό το άρθρο παρουσιάζονται αδημοσίευτες επιγραφές από ανασκαφές της Βρετανικής Σχολής στην Κρήτη: ένας νόμος ή ψήφισμα της κλασικής περιόδου από την Κνωσό που ίσως σχετίζεται με ποιμενικές δραστηριότητες· ένας ελληνιστικός οροθέτης ιερού του Ερμή και της Αφροδίτης από τον Μύρτο-Πύργο· και τέσσερα χαράγματα σε πήλινα αγγεία της ύστερης ελληνιστικής περιόδου, επίσης από τον Μύρτο-Πύργο. Όλες αυτές οι επιγραφές φυλάσσονται σήμερα στο Στρωματογραφικό Μουσείο στην Κνωσό.

MELFI, MILENA: Ritual Spaces and Performances in the Asklepieia of Roman Greece

This paper attempts to investigate the existence of performative rituals—such as processions, songs, dances, dramatic enactments of divine myths and genealogies—in sanctuaries of Asklepios during the Roman Imperial period in Greece. Because of their long life and their well-documented ritual practice, the sanctuaries of Athens, Epidauros, and Messene have been selected as case studies. Archaeological, literary, and epigraphical sources are used to identify the nature of the ritual performed, and to assign to them a topographical space within the sacred precinct. The period under consideration mostly coincides with the reign of the Antonine emperors, when the relatively peaceful environment allowed for an artistic revival, and cultural phenomena such as the Second Sophistic promoted the reappropriation of ancient Greek tradition and a renewed continuity with it, despite the historical discontinuity. Wealthy patrons belonging to the educated elite and holding the highest offices within the imperial bureaucracy were often responsible for the refoundation of sacred buildings, and of long-forgotten religious festivals. In this context, the promotion of performative spaces and rituals in the sanctuaries of Asklepios is interpreted as a product of the cultural and social environment of the second and early third centuries in Greece.

Τελετουργικοί Χώροι και Δρώμενα στα Ασκληπιεία της Ρωμαϊκής Ελλάδας

Το άρθρο αυτό επιχειρεί να ερευνήσει την ύπαρξη επιτελεστικών τελετών -όπως πομπές, ύμνοι, χοροί, δραματικές αναπαραστάσεις θεϊκών μύθων και γενεαλογιών- στα ιερά του Ασκληπιού κατά τη διάρκεια της ρωμαϊκής αυτοκρατορικής περιόδου στην Ελλάδα. Τα ιερά της Αθήνας, της Επιδαύρου και της Μεσσήνης επιλέχθηκαν ως περιπτώσεις έρευνας εξαιτίας της μακράς χρήσης τους και των καλά τεκμηριωμένων τελετουργικών πρακτικών τους. Γίνεται χρήση αρχαιολογικών καταλοίπων και φιλολογικών και επιγραφικών πηγών προκειμένου να αναγνωριστεί η φύση των τελετών που πραγματοποιούνταν στα ιερά αυτά καθώς και να προσδιοριστεί τοπογραφικά η θέση των τελετών αυτών στο χώρο του τεμένους. Η εν λόγω περίοδος συμπίπτει σε μεγάλο βαθμό με τη βασιλεία των Αντωνίνων κατά τη διάρκεια της οποίας το σχετικά ειρηνικό περιβάλλον επέτρεψε μία καλλιτεχνική αναγέννηση. Πολιτιστικά φαινόμενα όπως η Δεύτερη Σοφιστική προώθησαν την επανοικειοποίηση της αρχαίας Ελληνικής παράδοσης και την ανανεωμένη συνέχειά της, παρά την ιστορική ασυνέχειά της. Εύποροι πάτρωνες, μέλη της πεπαιδευμένης αριστοκρατίας και κάτοχοι των υψηλότερων αξιωμάτων της αυτοκρατορικής γραφειοκρατίας, ήταν συχνά υπεύθυνοι για την επανίδρυση ιερών κτιρίων, και θρησκευτικών εορτών ξεχασμένων για πολύ καιρό. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η προώθηση επιτελεστικών χώρων και τελετουργιών στα ιερά του Ασκληπιού ερμηνεύεται ως απόρροια του πολιτιστικού και κοινωνικού περιβάλλοντος του δεύτερου και πρώιμου τρίτου αιώνα στην Ελλάδα.

PAPAZOGLOU-MANIOUDAKI, L., NAFPLIOTI, A., MUSGRAVE, J.H., AND PRAG, A.J.N.W.: Mycenae Revisited Part 3. The Human Remains from Grave Circle A Mycenae. Behind the Masks: A Study of the Bones of Shaft Graves I-V

This article is the third in a series inspired by the rediscovery in 2003 of two skeletons excavated in 1877 in Shaft Grave VI in Circle A at Mycenae by Panayiotis Stamatakis. Having studied those two individuals and reconstructed their faces, and having conducted a study of strontium isotope analyses on all the individuals from Grave Circle A, we now move on to a reconsideration of the circumstances in which Shaft Graves III, IV, and V were excavated by Schliemann and Stamatakis, and place the human remains

in the context of the other finds from the graves (no human remains from Graves I and II can be located at present). We then describe the first study of the skeletons themselves since Angel's work in 1937, and reassess them in the light of modern osteological techniques and theories.

Μυκηνών επανεξέταση Μέρος 3. Τα ανθρώπινα υπολείμματα από τον Ταφικό Κύκλο Α στις Μυκήνες. Πίσω από τις προσωπίδες: Μελέτη των οστών από τους Λακκοειδείς τάφους Ι-V

Το παρόν άρθρο είναι το τρίτο μιας σειράς άρθρων εμπνευσμένων από την εκ νέου ανακάλυψη, το 2003, δύο σκελετών που ανέσκαψε ο Παναγιώτης Σταματάκης το 1877 στο Λακκοειδή Τάφο VI του Ταφικού Κύκλου Α των Μυκηνών. Έχοντας ήδη μελετήσει τα οστά αυτών των δύο ατόμων και αποκαταστήσει τα πρόσωπά τους, και έχοντας εφαρμόσει αναλύσεις για την ανίχνευση της ισοτοπικής αναλογίας του στροντίου σε δείγματα από την πλειοψηφία των ατόμων του Ταφικού Κύκλου Α, προχωρούμε τώρα σε μια επαναδιερεύνηση των συνθηκών υπό τις οποίες ανασκάφηκαν οι Λακκοειδείς Τάφοι ΙΙΙ, ΙV, και V από τους Schliemann και Σταματάκη, και συσχετίζουμε τα ανθρώπινα σκελετικά υπολείμματα με τα υπόλοιπα ευρήματα από τους τάφους (δεν έχουν ακόμη εντοπιστεί σκελετικά υπολείμματα από τους Τάφους Ι και ΙΙ). Στη συνέχεια περιγράφουμε τα αποτελέσματα της πρώτης, μετά από εκείνη του Angel το 1937, μελέτης αυτών των ανθρώπινων σκελετικών υπολειμμάτων, επανεξετάζοντάς τα σύμφωνα με σύγχρονες οστεοαρχαιολογικές θεωρίες, μεθόδους και τεχνικές, με τελικό στόχο την ανασύνθεση του τρόπου ζωής των ατόμων που είχαν ταφεί στον Ταφικό Κύκλο Α.

PENTEDEKA, A., KIRIATZI, E., SPENCER, L., AND BEVAN, A.: From Fabrics to Island Connections: Macroscopic and Microscopic Approaches to the Prehistoric Pottery of Antikythera

An intensive archaeological survey covering the entire extent of the island of Antikythera has recently revealed a sequence of prehistoric activity spanning the later Neolithic to Late Bronze Age, with cultural affiliations that variously link its prehistoric communities with their neighbours to the north, south and east. Here we present and discuss the results of a programme of both macroscopic and petrographic study of the prehistoric ceramics from Antikythera that defines a considerably varied group of fabrics and explores their implications with regard to regional potting traditions, on-island production versus imports, and changing patterns of human activity on the island through time.

Από τις κεραμικές ύλες στις νησιωτικές επαφές: μακροσκοπικές και μικροσκοπικές προσεγγίσεις στην προϊστορική κεραμική από τα Αντικύθηρα

Μια εντατική επιφανειακή έρευνα που κάλυψε το σύνολο της έκτασης των Αντικυθήρων αποκάλυψε πρόσφατα μια ακολουθία προϊστορικής δραστηριότητας που χρονολογείται από την προχωρημένη Νεολιθική μέχρι την Ύστερη Εποχή του Χαλκού, και αντανακλά ποικίλες πολιτιστικές σχέσεις των προϊστορικών κοινοτήτων του νησιού με γειτονικές περιοχές στα βόρεια, νότια και ανατολικά. Εδώ παρουσιάζουμε και συζητάμε τα αποτελέσματα ενός προγράμματος μακροσκοπικής και πετρογραφικής μελέτης της προϊστορικής κεραμικής από τα Αντικύθηρα, που προσδιορίζει μια σημαντική ποικιλία κεραμικών υλών και διερευνά τη σημασία τους σε σχέση με τις τοπικές παραδόσεις κεραμικής στην ευρύτερη περιοχή του Αιγαίου, την αντιδιαστολή εγχώριας παραγωγής και εισαγωγών, και τις διαχρονικές μεταβολές στο χαρακτήρα και την ένταση της ανθρώπινης δραστηριότητας στο νησί.

SWEETMAN, REBECCA J. (WITH A CONTRIBUTION BY D. GRIGOROPOULOS): Roman Knossos: Discovering the City through the Evidence of Rescue Excavations

Thus far, much of the analysis of Roman and Late Antique Knossos has been based on the material culture produced through research excavations such as the Villa Dionysus and the Unexplored Mansion. Such excavations provide a tantalizing view of select aspects of the community and city and are essential for an understanding of the chronology of much of the material culture. However, these excavations cannot provide a complete picture of the character and diachronic range of the entire city.

To do so, it is necessary to turn to the hitherto unpublished rescue excavations undertaken in dispersed locations of the valley. These range from the many graves located on the slopes of the surrounding hills, to monumental architectural remains in the area to the east of the Villa Dionysus, and to mundane features such as cisterns and roads in the modern village. In this paper, within the context of the published Roman material and with a focus on mosaics and ceramics, the evidence of the rescue material is used to develop a better perception of the city and all its residents, including the layout in terms of administrative, residential, and industrial areas from the first to the seventh century AD.

Ρωμαϊκή Κνωσός: Ανακαλύπτοντας την Πόλη μέσα από τα Δεδομένα των Σωστικών Ανασκαφών

Μέχρι σήμερα ένα μεγάλο μέρος της εξέτασης της Κνωσού κατά τη ρωμαϊκή περίοδο και την ύστερη αρχαιότητα έχει βασιστεί στα υλικά κατάλοιπα από συστηματικές ανασκαφές, όπως στην Έπαυλη του Διονύσου και την Ανευξερεινήτη Οικία. Αυτές οι ανασκαφές παρουσιάζουν μία δελεαστική όψη επιλεκτικών εκφάνσεων της κοινότητας και της πόλης. Επιπλέον είναι σημαντικές για την κατανόηση της χρονολόγησης ενός μεγάλου μέρους των υλικών καταλοίπων. Ωστόσο, δεν μπορούν να παρουσιάσουν μία συνολική εικόνα του χαρακτήρα και της διαχρονικής αλληλουχίας όλης της πόλης. Για να γίνει κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο να στρέψουμε την προσοχή μας στο μέχρι σήμερα αδημοσίευτο υλικό των σωστικών ανασκαφών που έχουν πραγματοποιηθεί σε διάφορες θέσεις στην πεδιάδα. Αυτές οι ανασκαφές ποικίλλουν: από τους πολλούς τάφους στις πλαγιές των γειτονικών λόφων, στα μνημειακά αρχιτεκτονικά κατάλοιπα στην περιοχή ανατολικά της Έπαυλης του Διονύσου και τα κοινότοπα στοιχεία, όπως δεξαμενές και δρόμοι στο σύγχρονο χωριό. Στο άρθρο αυτό, μέσα στο πλαίσιο του δημοσιευμένου ρωμαϊκού υλικού και με έμφαση στα ψηφιδωτά και την κεραμική, τα δεδομένα από το υλικό των σωστικών ανασκαφών χρησιμοποιούνται για την καλύτερη κατανόηση της πόλης και όλων των κατοίκων της συμπεριλαμβανομένης της διάρθρωσής της ως προς τις περιοχές διοίκησης, κατοίκησης και βιοτεχνικής παραγωγής από τον πρώτο μέχρι τον έβδομο αιώνα μετά Χριστόν.

TSIGARIDA, BETTINA: A New Gold Myrtle Wreath from Central Macedonia in the Collection of the Archaeological Museum of Thessaloniki

A gold myrtle wreath was acquired by the Jean Paul Getty Museum in 1993, and returned to Greece in 2007: it is now housed in the collection of the Archaeological Museum of Thessaloniki (inv. no. MΘ 24000). While its technical features and methods of manufacture have already been discussed in previous publications, this article focuses on provenance, dating, and comparisons. On the basis of a detailed structural analysis and parallels for this wreath, the author suggests Central Macedonia as its provenance and a date towards the end of the 4th century BC. This is the eighth myrtle wreath from this region, implying that this type was made in local workshops. The concluding section of this article offers a brief account of the use of wreaths in ancient Greece.

Ένα Νέο Χρυσό Στεφάνι Μυρτιάς από την Κεντρική Μακεδονία στη Συλλογή του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης

Ένα χρυσό στεφάνι μυρτιάς, που αγοράστηκε από του Μουσείου Γκεττύ το 1993, επιστράφηκε στην Ελλάδα το 2007 και συμπεριλήφθηκε στη συλλογή του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης (MΘ 24000). Οι τεχνικές λεπτομέρειες και η μέθοδος κατασκευής του έχουν παρουσιαστεί σε σχετικές δημοσιεύσεις. Η παρούσα εργασία εξετάζει την προέλευση, τη χρονολόγηση και τη σύγκρισή του με άλλα παρόμοια χρυσά στεφάνια μυρτιάς. Βασισμένη στη λεπτομερή ανάλυση της δομής του αντικειμένου και στα παράλληλά του, η συγγραφέας προτείνει την Κεντρική Μακεδονία ως τόπο προέλευσής του και το χρονολογεί στα τέλη του 4ου αιώνα π.Χ. Είναι το όγδοο χρυσό στεφάνι μυρτιάς από την περιοχή αυτή υποδηλώνοντας ότι αυτός ο τύπος κατασκευαζόταν εκεί, σε τοπικά εργαστήρια. Στο τελευταίο τμήμα της εργασίας γίνεται σύντομη αναφορά στη χρήση των χρυσών στεφανιών στην αρχαία Ελλάδα.

VALAMOTI, SOULTANA-MARIA AND JONES, GLYNIS: Bronze and Oil: A Possible Link between the Introduction of Tin and *Lallemantia* to Northern Greece

Lallemantia, an exotic oil plant, recently identified at Bronze Age sites in the Macedonia region of northern Greece, has a natural distribution lying outside Europe, in regions ranging from Iran to Anatolia, Jordan, Palestine, and Israel. The possible routes through which *Lallemantia* arrived in northern Greece are considered in relation to evidence for Bronze Age trade in metals, in particular tin. The overlap of Bronze Age tin sources proposed in the archaeological literature with the natural distribution of *Lallemantia*, in regions such as Iran and Afghanistan, suggest that the importation of this plant to northern Greece may have been facilitated by the tin trade, and that both, at least initially, may have represented luxuries rather than mere commodities.

Χαλκός και Λάδι: μία πιθανή Σχέση στην Εισαγωγή Κασσίτερου και *Lallemantia* στη βόρεια Ελλάδα

Η *Lallemantia*, ένα εξωτική προέλευσης ελαιοδοτικό φυτό, το οποίο πρόσφατα προσδιορίστηκε σε θέσεις της Εποχής του Χαλκού στην περιοχή της Μακεδονίας στη βόρεια Ελλάδα, έχει μια φυσική κατανομή εκτός της Ευρώπης, σε περιοχές που εκτείνονται μεταξύ του Ιράν, της Ανατολίας, της Ιορδανίας, της Παλαιστίνης και του Ισραήλ. Σε αυτό το άρθρο εξετάζονται οι πιθανοί δρόμοι μέσα από τους οποίους έφτασε το φυτό αυτό στη βόρεια Ελλάδα σε συνδυασμό με ενδείξεις για τη διακίνηση των μετάλλων και ιδιαίτερα του κασσίτερου. Η παρουσία πηγών κασσίτερου της Εποχής του Χαλκού, όπως αναφέρονται στην βιβλιογραφία, σε περιοχές όπου η *Lallemantia* είναι αυτοφυής, όπως το Ιράν και το Αφγανιστάν, υποδηλώνουν ότι η εισαγωγή αυτού του φυτού στη βόρεια Ελλάδα μπορεί να διευκολύνθηκε από τη διακίνηση του κασσίτερου. Τόσο ο κασσίτερος όσο και η *Lallemantia*, τουλάχιστο στην αρχή, ενδέχεται να αποτελούσαν είδη πολυτελείας.

WILSON, DAVID E.: Knossos 1955–1957: Early Prepalatial Deposits from Platon's Tests in the Palace

This article presents a selection of early Prepalatial pottery and a clay sealing found in tests made by Nikolaos Platon between 1955 and 1957 during a programme of conservation and restoration work in the palace. The pottery not only adds to the ceramic characterization of the Early Minoan I-Early Minoan IIB phases at Knossos, but also provides new information about the extent and scale of use of the early Prepalatial settlement. In addition, ceramic imports identified in the Early Minoan II deposits add to the growing evidence for inter-regional contacts both with the rest of Crete (including the Mesara and Gulf of Mirabello) and the Cyclades. The clay sealing, from an Early Minoan IIB context, is among the earliest yet found on Crete. Altogether these tests provide valuable new evidence for the early history of Prepalatial Knossos.

Κνωσός 1955–1957: Πρώιμοι Προανακτορικοί Αποθέτες από τις Δοκιμαστικές Τομές του Νικόλαου Πλάτωνα στο Ανάκτορο

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει ένα μέρος της πρώιμης προανακτορικής κεραμεικής και ένα πήλινο σφράγισμα από τις δοκιμαστικές τομές του Νικόλαου Πλάτωνα μεταξύ 1955 και 1957 κατά τη διάρκεια ενός προγράμματος συντήρησης και αναστήλωσης στο ανάκτορο της Κνωσού. Το υλικό αυτό συμβάλλει στην περιγραφή των διακριτικών γνωρισμάτων της κεραμεικής από την Πρωτομινωική Ι έως και την Πρωτομινωική ΙΙΒ φάση στην Κνωσό και δίνει νέες πληροφορίες αναφορικά με την έκταση και το βαθμό χρήσης του πρώιμου προανακτορικού οικισμού. Επιπλέον, η αναγνώριση εισηγμένης κεραμεικής στους αποθέτες της Πρωτομινωικής ΙΙ προσθέτει περαιτέρω στοιχεία για υπερ-τοπικές επαφές της Κνωσού τόσο με την υπόλοιπη Κρήτη (συμπεριλαμβανομένης της Μεσαράς και του Κόλπου του Μιραμπέλλου) όσο και με τις Κυκλάδες. Το πήλινο σφράγισμα, από ένα Πρωτομινωικό ΙΙΒ ανασκαφικό σύνολο, συγκαταλέγεται ανάμεσα στα πρωιμότερα που έχουν βρεθεί μέχρι σήμερα στην Κρήτη. Συνολικά αυτές οι δοκιμαστικές τομές παρέχουν πολύτιμα νέα στοιχεία για την πρώιμη ιστορία της προανακτορικής Κνωσού.

WINTHER-JACOBSEN, KRISTINA: The Classical Farmstead Revisited. Activity Differentiation based on a Ceramic Use-Typology

This article explores some recent developments in the investigations of isolated rural settlements, and the methodologies to elicit differences and similarities among the Vari and the Dema houses and the class of sites identified as farmsteads by intensive surveys by the Laconia Rural Sites Project. In particular, the article discusses the ceramic use-typology pioneered by T.M. Whitelaw as an analytical tool for the study of artefactual variability of the surface assemblage related to activity differentiation, and a more detailed use-typology developed for the Troodos Archaeological and Environmental Survey Project (TAESP) in Cyprus, which is based not only on the morphology and surface treatment of a vessel, but on all the physical properties of the pottery including fabric, manufacturing techniques, and style. The consideration of a wider range of physical properties is especially important when working with pottery from surveys, because specific shapes can only be ascribed to a small proportion of potsherds, while the TAESP methodology allows the inclusion of a much larger proportion of material.

Επανεξετάζοντας το Αγρόκτημα της Κλασικής Εποχής. Διαφοροποίηση Δραστηριοτήτων βάσει της Χρήσης-Τυπολογίας της Κεραμικής

Το άρθρο αυτό εξετάζει ορισμένες πρόσφατες εξελίξεις στην έρευνα απομονωμένων αγροτικών οικισμών και τις μεθόδους που έχουν χρησιμοποιηθεί για την επισήμανση διαφορών και ομοιοτήτων μεταξύ των οικιών στη Βάρη και το Δέμα και των θέσεων εκείνων που έχουν αναγνωριστεί ως αγροκτήματα από εντατικές επιφανειακές έρευνες για λογαριασμό του 'Προγράμματος Αγροτικών Θέσεων Λακωνίας'. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο συζητά την χρήση-τυπολογία της κεραμικής που αναπτύχθηκε από τον T.M. Whitelaw ως εργαλείο έρευνας για τη μελέτη της ποικιλομορφίας του υλικού αρχαιολογικών συνόλων που προέρχονται από επιφανειακές έρευνες και σχετίζονται με τη διαφοροποίηση δραστηριοτήτων. Επίσης συζητά την πιο λεπτομερή χρήση-τυπολογία που αναπτύχθηκε από το 'Αρχαιολογικό και Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα Επιφανειακής Έρευνας Τροόδους' (TAESP) στην Κύπρο. Η μεθοδολογία του TAESP δεν βασίζεται μόνο στην μορφολογία και την επεξεργασία της επιφάνειας ενός αγγείου, αλλά και σε όλες τις άλλες φυσικές ιδιότητες της κεραμικής όπως την κεραμική ύλη, τις τεχνικές παραγωγής και την τεχνοτροπία. Η εξέταση μιας ευρύτερης σειράς φυσικών ιδιοτήτων είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη μελέτη της κεραμικής από επιφανειακές έρευνες, καθώς συγκεκριμένα σχήματα μπορούν να αποδοθούν μόνο σε έναν αναλογικά μικρό αριθμό οστράκων, ενώ με τη μεθοδολογία του TAESP ένα αναλογικά μεγαλύτερο ποσοστό κεραμικής μπορεί να συμπεριληφθεί σε αντίστοιχες μελέτες.